

Riktlinjer för bolagsstyrning

Program

Policy

Plan

» Riktlinjer

Regler

Beslutad av kommunfullmäktige 28 april 2025,

§ 34. Dnr KS2025.0166

Dokumenttyp: Riktlinjer

Dokumentet gäller för: Skövde kommuns majoritetsägda bolag

Diarienummer: KS2025.0166

Reviderad: [Datum]

Giltighetstid: Tills vidare

Tidpunkt för aktualitetsprövning: en gång/mandatperiod

Dokumentansvarig: kommunjurist

Andra tillhörande dokument: Ägarpolicy kommunala bolag Skövde kommun

Innehåll

1. Syfte	3
2. Omfattning	3
3. Bolagsstyrning - kommunallagen	3
3.1 Kommunfullmäktige	3
3.2 Kommunstyrelsen	4
3.3 Skövde Stadshus AB	4
4. Bolagsstyrning - aktiebolagslagen	4
4.1. Bolagsstämman	4
4.2. Styrelse	5
4.2.1 Styrelsens ordförande	5
4.2.2 Styrelseledamöter	6
4.3. Verkställande direktören	6
4.4 Revisor	6
4.5 Lekmannarevisor	7
5. Styrdokument	7
5.1 Bolagsordning	7
5.2 Ägardirektiv	7
5.3 Aktieägaravtal	7
5.4 Övriga styrdokument	8
6. Uppföljning	8
6.1 Ägardialog	8
6.2 Bolagsstyrningsrapport	8
6.3 Årsredovisning	8
6.4 Bolagsdagen	8
7. Hållbart företagande	9
7.1 Öppenhet och transparens	9
7.2 Intern kontroll	9
7.3 Korruption och otillåten påverkan	9
8. Civil beredskap och förebyggande arbete	10
9. Definitioner och tillämpningsområde	10

1. Syfte

Syftet med riktlinjerna för bolagsstyrning är att tydliggöra kommunens ägarstyrning och uppföljning av sina aktiebolag och kompletterar *ägarpolicyn för kommunala bolag i Skövde kommun*. Styrelsen och vd ansvarar för att säkerställa att riktlinjerna implementeras i respektive bolag.

2. Omfattning

Riktlinjen ska tillämpas av Skövde kommuns helägda bolag. I delägda bolag ska kommunen verka för att riktlinjen tillämpas så långt möjligt utifrån ägarförhållandena, verksamhetens art och omständigheterna i övrigt.

3. Bolagsstyrning - kommunallagen

Styrningen regleras genom lagstiftning, framförallt kommunallagen och aktiebolagslagen. Bolagsstyrningen för Skövde kommun grundas även på ”*Principer för styrning av kommun- och regionägda bolag*” som utgivits av Sveriges kommuner och regioner.

I det fall en kommun väljer att bedriva verksamhet i ett aktiebolag ska hänsyn tas till både kommunallagen, aktiebolagslagen och eventuell speciallagstiftning. Bolagisering av kommunal verksamhet innebär inte att den kommunala kompetensen kan utökas. I linje med kravet på allmänt intresse är kommunala bolag bundna av kommunalrättsliga principer om inte annat följer av speciallagstiftning.

Bolagen ska behandla kommunmedlemmarna lika om det inte finns sakliga skäl för annat (likabehandlingsprincipen). Verksamheten ska vara knuten till kommunmedlemmarna eller kommunens geografiska område (lokaliseringsprincipen). I kravet på allmänt intresse ligger även ett förbud mot att ge individuellt inriktat stöd till enskilda eller företag.

Som utgångspunkt ska kommunala bolag inte bedriva affärsverksamhet som konkurrerar med det privata näringslivet. Självkostnadsprincipen gäller som utgångspunkt vilket innebär att högre avgifter inte får tas ut än det som motsvarar kostnaderna för de tjänster eller nyttigheter som tillhandahålls.

I speciallagstiftning kan det finnas undantag från de kommunalrättsliga principerna. Till exempel anges i ellagen, fjärrvärmelagen och lagen om allmännyttiga kommunala bostadsaktiebolag att verksamheten ska bedrivas enligt affärsmässiga principer. Enligt fjärrvärmelagen och ellagen görs även undantag från lokaliseringsprincipen.

3.1 Kommunfullmäktige

Kommunfullmäktige har den övergripande och lagstadgade ägarrollen. Kommunfullmäktige beslutar om en kommunal verksamhet helt eller delvis ska bedrivas i bolagsform, fastställer ändamålet med verksamheten och ser till att ändamålet och de kommunala befogenheterna anges i bolagsordningen. Bolagen ska även följa de av kommunfullmäktige beslutade ägardirektiven.

I ett delägt bolag ska kommunfullmäktige se till att bolaget blir bundet av samma villkor som helägda bolag i den omfattning som är rimlig med hänsyn till andelsförhållandena, verksamhetens art och omständigheterna i övrigt.

Kommunfullmäktige utser samtliga styrelseledamöter i de majoritetsägda bolagen och minst en lekmannarevisor.

Frågor av principiell beskaffenhet eller av större vikt

Kommunfullmäktige ska få möjlighet att ta ställning till sådana beslut i bolagens verksamheter som är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt. Bolagen ska avvakta verkställighet tills kommunfullmäktiges ställningstagande inhämtats. I bolagens ägardirektiv framgår exempel på frågor som ägaren anser är principiella eller annars av större vikt.

Dotterbolagen ska till moderbolaget anmäla ärenden som kan vara av sådan vikt att de behöver underställas kommunfullmäktige. Moderbolaget anmäler i sin tur de underställningspliktiga ärendena till kommunfullmäktige enligt kommunens beredningsprocess.

3.2 Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen ska enligt kommunallagen ha uppsikt över de hel- och delägda kommunala bolagen. Moderbolaget är kommunstyrelsens verktyg för den löpande uppsiktsplikten över bolagen. Ägarpolicyn och riktlinjerna beskriver formerna för kommunstyrelsens uppsiktsplikt.

Kommunstyrelsen ska årligen i särskilt beslut pröva om bolagens verksamheter varit förenliga med det kommunala ändamålet och utförts inom ramen för de kommunala befogenheterna. Beslutet ska anmälas till kommunfullmäktige. I det fall kommunstyrelsen bedömer att ett bolag avvikit från sitt ändamål eller sina befogenheter ska kommunstyrelsen lämna förslag till kommunfullmäktige om nödvändiga åtgärder som säkerställer att bolagets verksamhet åter kommer att bedrivas i enlighet med kommunfullmäktiges beslut om verksamheten.

3.3 Skövde Stadshus AB

Moderbolaget i Skövde kommuns bolagskoncern är Skövde Stadshus AB. Moderbolaget utövar den operativa ägarrollen på uppdrag av kommunfullmäktige och är kommunstyrelsens verktyg för uppföljning av bolagen. Det innebär att moderbolaget ska utöva styrning och följa upp koncernbolagens ekonomi och verksamheter, däribland bolagens hållbarhetsarbete. Bolaget ska också verka för största möjliga ekonomiska kommunkoncernnytta och främja samverkan och samordning inom kommunkoncernen.

4. Bolagsstyrning - aktiebolagslagen

Av aktiebolagslagen följer tre beslutsorgan; bolagsstämman, styrelse och verkställande direktör, vilka står i ett hierarkiskt förhållande till varandra. Det ska också finnas kontrollorgan, en auktoriserad revisor, som utses av bolagsstämman och minst en lekmannarevisor som väljs av kommunfullmäktige.

4.1. Bolagsstämman

Ägaren utövar sin formella styrning på bolagsstämman som är bolagets högsta beslutande organ. På stämman företräds ägaren av ett stämmoombud som röstar enligt ägarens instruktioner.

Kommunstyrelsen utser stämmoombud och ersättare att företräda kommunen på bolagsstämmor i moderbolaget och ger instruktioner hur de ska rösta.

Moderbolaget utser stämooombud och ersättare att företräda moderbolaget på dotterbolagens bolagsstämmor och ger instruktioner till stämooombuden om hur de ska rösta. Respektive dotterbolag utser i sin tur stämooombud och ger instruktioner i eventuella dotterdotterbolag bolagsstämmor.

På årsstämman beslutar ägaren bland annat om bolagens resultat, eventuell aktieutdelning och ansvarsfrihet för styrelse och vd. På årsstämman anmäls även i förekommande fall nya styrelseledamöter och lekmannarevisor. Årsstämman väljer även auktoriserad revisor.

Ägardirektiv och bolagsordning måste antas på bolagsstämma för att bli formellt bindande för bolagen. Vid behov kan extrastämma hållas, till exempel om ett ägardirektiv ska antas eller en bolagsordning ändras

Bolagsstämmorna sker per capsulam för de majoritetsägda bolagen, så kallade ”pappersstämmor”.

4.2. Styrelse

Det övergripande och strategiska ansvaret för bolagets verksamhet bär styrelsen, till exempel avseende bolagets ekonomi, det strategiska hållbarhetsarbetet och hur den interna kontrollen fungerar. Enligt aktiebolagslagen ska styrelsen se till att bolagets bokföring, medelsförvaltning och ekonomiska förhållanden i övrigt kontrolleras på ett betryggande sätt. Styrelsen ska informera moderbolaget om väsentliga händelser i verksamheten och om frågor som eventuellt kan bli föremål för kommunfullmäktiges ställningstagande.

Styrelsen ska årligen utvärdera sitt eget arbete. Utvärderingen ska minst omfatta om bolagsstyrelsen saknar någon kompetens för att kunna utföra sina uppgifter, om dess arbetsformer fungerar och om den är organiserad på lämpligt sätt när det gäller eventuell arbetsfördelning. Om styrelsen kommer fram till att det finns brister ska bolagsstyrelsen åtgärda bristerna.

Styrelseledamöterna väljs av kommunfullmäktige och tillsätts efter årsstämman närmast efter val till kommunfullmäktige intill slutet av den årsstämma som följer efter nästa val till kommunfullmäktige. Av bolagsordningen framgår hur många styrelseledamöter bolaget ska ha och, i förekommande fall, antal möjliga externa ledamöter.

Styrelsen arvoderas enligt Skövde kommuns arvodesbestämmelser för förtroendevalda. Styrelsen ska registreras hos Bolagsverket och varje bolag ansvarar för att registrering sker.

Styrelsen är beslutsför om mer än hälften av hela antalet styrelseledamöter eller det högre antal som föreskrivs i bolagsordningen är närvarande. Jävigaste styrelseledamöter ska inte anses som närvarande.

Beslut får inte fattas i ett ärende om inte såvitt möjligt alla styrelseledamöter har fått tillfälle att delta i ärendets behandling och fått ett tillfredsställande underlag för att avgöra ärendet.

4.2.1 Styrelsens ordförande

I en styrelse som har mer än en ledamot ska kommunfullmäktige utse en av ledamöterna till ordförande. Ordföranden leder styrelsens arbete och ska bevaka att styrelsen fullgör sina uppgifter.

Ordföranden har en viktig roll för ett gott styrelsearbete och ska bland annat:

- organisera och leda styrelsens arbete
- se till att styrelsen fortlöpande följer bolagets verksamhet

- säkerställa att alla ledamöter fått ta del av erforderlig information och underlag inför styrelsesammanträde
- säkerställa att protokoll förs vid sammanträde och att beslut fattas och verkställs
- informera styrelsen mellan möten om väsentlig information
- se till att sammanträden hålls vid behov och alltid kalla till sammanträde om en styrelseledamot eller vd begär det
- vara ett stöd och bollplank till vd
- se till att styrelsens och vd:ns arbete årligen utvärderas
- företräda styrelsen och bolaget
- tillsammans med styrelsen bära arbetsmiljöansvaret för vd
- genomföra årliga medarbetar- och lönesamtal med vd

4.2.2 Styrelseledamöter

En styrelseledamot är syssloman i förhållande till bolaget. Det innebär att ledamoten är skyldig att ägna uppdraget den tid och omsorg som krävs för att på bästa sätt tillvarata bolagets intresse.

En styrelseledamot ska verka för att kommunens ändamål med verksamheten, så som det kommer till uttryck i bolagsordning och ägardirektiv, förverkligas.

I styrelsen kan även arbetstagarrepresentanter ingå enligt lagen om styrelserepresentation för de privatanställda (1987:1245) vilken även gäller för kommunala bolag. Arbetstagarrepresentanter ges möjlighet att närvara med yttrande- och förslagsrätt vid sammanträden vilket är praxis inom kommunala bolag. Överenskommelse mellan bolag och arbetstagarorganisation bör ske skriftligen och registreras hos respektive bolag.

4.3. Verkställande direktören

Verkställande direktör, vd, ska liksom ledamöterna, verka för att tillvarata bolagets intresse och verka för att kommunens ändamål med verksamheten förverkligas. Vd ansvarar även för att de beslut som styrelsen fattar verkställs. Det ingår i vd:s uppdrag att vara väl insatt i kommunens vision och övergripande mål samt de kommunalrättsliga principer som bolaget omfattas av.

Vd ska sköta den löpande förvaltningen enligt styrelsens riktlinjer och anvisningar. Vd ska även se till att bolagets bokföring och medelsförvaltning sköts på ett betryggande sätt.

Vd ska förse styrelsen med den informationen om bolaget och dess verksamhet samt det underlag i övrigt som styrelsen behöver för sitt arbete.

Vid tillsättande av vd ska styrelsen initiera att en rekryteringsgrupp utses under ledning av ordförande i bolaget. Rekryteringen ska följa de rutiner som tillämpas vid rekrytering av sektorchef i Skövde kommun. I rekryteringsgruppen ska ingå två ledamöter från moderbolagets styrelse samt vd från moderbolaget. Rekryteringsgruppen föreslår kandidat och förslag på anställningsvillkor. Efter förhandling (enligt 11 § MBL) med berörda fackliga parter tillsätter därefter styrelsen vd.

Vid avsättande av vd tar styrelsen beslut kring detta. Inför beslut ska samråd ske med presidiet i moderbolaget.

4.4 Revisor

Auktoriserad revisor upphandlas gemensamt inom bolagskoncernen. Den auktoriserade revisorn utses därefter på årsstämman.

Revisorn ska i den utsträckning som följer av god redovisningssed granska bolagens räkenskaper och styrelsens och vd:s förvaltning. Bolagsstämman får ge revisorn utökad granskningssupplett i den mån det inte strider mot lag, bolagsordning eller god revisorssed.

Utför revisorn särskilda uppdrag och insatser på eget initiativ eller på bolagets uppdrag ska styrelsen informeras om detta. När frågan är väsentlig ska även moderbolaget informeras.

Revisorn lämnar varje år en revisionsberättelse till årsstämman. I revisionsberättelsen uttalar sig revisorn i frågan om ansvarsfrihet för styrelse och vd samt om styrelsens förslag till disposition av bolagets resultat.

4.5 Lekmannarevisor

Lekmannarevisorerna ska i den utsträckning som följer av god sed granska om bolagens verksamhet sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt samt att bolagens interna kontroll är tillräcklig.

Lekmannarevisorn ska årligen lämna en granskningsrapport till årsstämman.

5. Styrdokument

5.1 Bolagsordning

Ägarens syfte med bolagets verksamhet och de grundläggande ramarna för bolaget framgår av bolagsordningen. Verksamhetsföremålet, vilken typ av verksamhet bolaget får ägna sig åt, framgår av bolagsordningen. Bolagsordningen ska registreras hos Bolagsverket och respektive bolag ansvar för att så sker.

5.2 Ägardirektiv

Kommunfullmäktige beslutar om ägardirektiv för varje bolag där ägarens förväntningar, syfte och mål framgår. Ägardirektivet utgör en ledstjärna för styrelsen och vd:s arbete och utgör en grund för ägardialog och uppföljning av verksamheten.

Ägardirektiven aktualitetsprövas varje mandatperiod och revidering sker i dialog med respektive bolag.

Kommunfullmäktige kan även besluta om särskilda direktiv som går utöver de som finns för respektive bolag. Moderbolaget har möjlighet att utfärda ägardirektiv i frågor som är av administrativ karaktär och som inte är av sådan art eller betydelse som kräver beslut av kommunfullmäktige.

5.3 Aktieägaravtal

I ett bolag med flera ägare bör ett aktieägaravtal tecknas mellan delägarna. I aktieägaravtalet regleras deltagarnas inbördes förhållanden samt viktiga områden utifrån det kommunala uppdraget.

5.4 Övriga styrdokument

Kommunfullmäktige kan besluta att policys, riktlinjer eller planer ska gälla för de kommunala majoritetsägda bolagen. Bolagen ska anta styrdokumenterna på styrelsesammanträde eller bolagsstämma. Bolagen ska även redovisa att styrdokumenterna har antagits i den årliga bolagsstyrningsrapporten.

6.Uppföljning

Bolagens verksamhet följs upp av moderbolaget genom ägardialoger, uppföljningsdialoger, rapporter med mera. Bolagens protokoll, delårsrapporter, årsredovisningar och bolagsstyrningsrapporter anmäls vidare till kommunstyrelsen.

6.1 Ägardialog

Ägardialogerna är det enskilt viktigaste instrumentet för god ägarstyrning och utgör ett strategiskt forum för framtids- och utvecklingsfrågor. Dialogen syftar till att verka för en riktning mot av ägaren fastställt ändamål och syfte med verksamheten.

Moderbolaget genomför årliga ägardialoger och uppföljningsdialoger med dotterbolagen. Vid den årliga ägardialogen är fokus på uppföljning av ägardirektivet, framtid och utveckling samt strategiska frågor. I oktober genomförs den årliga uppföljningsdialogen som har fokus på ekonomi.

Dotterbolagen ansvarar för att initiera behov av ytterligare ägardialoger exempelvis för frågor som är av principiell beskaffenhet eller större vikt.

6.2 Bolagsstyrningsrapport

Bolagsstyrningsrapporten syftar till att ge en beskrivning och underlag för ägarna i hur bolaget bedriver sin verksamhet och uppfyller bolagets ändamål. Bolaget ges därmed möjlighet att själv beskriva sin syn på nytta och ändamål av sin verksamhet. Bolagsstyrningsrapporten ligger till grund för kommunstyrelsens uppsiktsplikt och ställningstagande. Mallen för bolagsstyrningsrapporten tas fram av Skövde Stadshus AB.

6.3 Årsredovisning

Bolagen ska lämna en årsredovisning som beskriver bolagens verksamhet, ställning och resultat i enlighet med gällande lagstiftning, normer och rekommendationer samt god redovisningssed. Moderbolaget upprättar koncernredovisning för hela bolagskoncernen.

Årsredovisningen granskas av revisor och fastställs slutligt på årsstämman.

6.4 Bolagsdagen

En samlad redovisning av bolagens verksamhet ges vid den årliga bolagsdagen som moderbolaget har i uppdrag att samordna. Syftet med den gemensamma bolagsdagen är att bidra till ökad samsyn och förstärkt samverkan

inom kommunkoncernen. Bolagsdagen genomförs på våren efter att kommunfullmäktige beslutat om kommunens och moderbolagets årsredovisning.

Bolagens årsstämmor sker genom så kallat per capsulam-förfarande samma dag som bolagsdagen äger rum.

7. Hållbart företagande

Hållbart företagande kan uppnås genom att balansera och förena en ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbar utveckling.

OECD:s riktlinjer för multinationella företag om ansvarsfullt företagande och FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter sätter standarder för ett ansvarsfullt företagande. Bolagen ska kartlägga sin väsentliga påverkan och bör strategiskt arbeta för att reducera den negativa påverkan och samtidigt öka den positiva påverkan. Bolagen ska också identifiera sina hållbarhetsrelaterade risker och möjligheter och agera på dem på ett affärsmässigt sätt.

Bolagen förväntas agera på ett sådant sätt att de skapar förtroende hos kommunmedborgarna och andra intressenter. I kommunfullmäktiges beslutade policy för hållbar utveckling framgår definition, dimensioner och gemensamma principer för hållbar utveckling vilket bolagen omfattas av och ska förhålla sig till.

7.1 Öppenhet och transparens

En verksamhet som bedrivs öppet och transparent ökar allmänhetens förtroende. Bolagen bör ha rutiner för intressentdialoger med bland annat kommunmedborgare, medarbetare, kunder och leverantörer.

Allmänheten har en rätt till insyn i de kommunala bolagens verksamhet eftersom bolagen bedriver kommunal verksamhet. Offentlighetsprincipen gäller i kommunala bolag och innebär att bolagens allmänna handlingar som utgångspunkt är offentliga och ska finnas tillgängliga för allmänheten.

Sekretessregler kan utgöra grund för att en allmän handling eller uppgifter ur en sådan handling inte ska lämnas ut. Ärenden om begäran av allmänna handlingar ska handläggas skyndsamt. En enskild kan överklaga ett beslut om att inte få ta del av en allmän handling till kammarrätten.

I bolag där kommunen är minoritetsägare ska kommunfullmäktige verka för att allmänheten ska ha rätt att ta del av handlingar hos bolaget i enlighet med offentlighetsprincipen.

7.2 Intern kontroll

Bolagen ska ha en god intern styrning och kontroll samt kontinuerligt bedöma och följa upp bolagets risker. Styrelsen ska fortlöpande hålla sig informerad om och utvärdera hur bolagets system för intern kontroll fungerar.

Moderbolaget har tagit fram riktlinjer för koncernbolagen utifrån SKR:s vägledande skrift *Intern kontroll - för tillit, trygghet och utveckling*. Genom denna identifierar bolagen både årliga kontrollmoment och granskningar samt aktiviteter och åtgärder för att begränsa risker.

7.3 Korruption och otillåten påverkan

Grunden i all kommunal verksamhet är att den ska bedrivas sakligt och opartiskt utan någon hänsyn till personliga intressen. Korruption är att missbruka en position för att få en obefogad förmån, ett agerande som strider mot grunden i det kommunala uppdraget. Förekomsten av förtroende- och maktmissbruk i ett kommunalt bolag, eller misstankar härom, påverkar alla som har en relation till bolaget.

Inom bolagskoncernen råder nolltolerans mot korruption och oegentligheter. Ingen representant för bolaget, såsom anställd eller styrelseledamot, får lämna, utlova eller erbjuda en otillbörlig förmån eller ta emot eller begära sådan förmån eller belöning. Ingen får heller rekommendera eller underlätta för annan att ta emot eller begära en sådan förmån eller belöning.

I all verksamhet är det viktigt att tidigt fånga upp och agera på eventuella signaler om missförhållanden. Bolagen ska därför ha en visselblåsarfunktion eller liknande där medarbetare kan anmäla misstankar om oegentligheter eller allvarliga fel.

8. Civil beredskap och förebyggande arbete

Civil beredskap är ett samlingsnamn för både krisberedskap och civilt försvar. Krisberedskap handlar om förmågan om att förebygga, motstå och hantera krissituationer. Civilt försvar handlar om hela samhällets motståndskraft vid krigsfara och krig.

Bolagen ska ha en plan och beredskap för krishantering inom sitt verksamhetsområde. Bolagen ska dessutom i erforderlig omfattning medverka i kommunkoncernens hantering av extraordinära händelser. Bolagen ska förhålla sig till kommunens plan för att hantera kris, extraordinära händelser och höjd beredskap. I det fall ett bolag bedriver samhällsviktig verksamhet ska bolaget ha en plan för arbetet med att stärka bolagets och kommunkoncernens motståndskraft vid krigsfara och krig.

9. Definitioner och tillämpningsområde

Följande begrepp i denna riktlinje ska ha den betydelse som anges nedan:

- *Moderbolag*: Skövde Stadshus AB
- *Majoritetsägt bolag*: aktiebolag i vilket Skövde Stadshus AB direkt eller indirekt äger minst 51 procent av aktierna.
- *Dotterbolag*: majoritetsägt aktiebolag som ägs direkt eller indirekt av Skövde Stadshus AB.
- *Minoritetsägt bolag*: aktiebolag i vilket Skövde Stadshus AB direkt eller indirekt äger färre än 50 procent av aktierna.

När begreppen ”bolagen”, ”kommunala bolagen” eller ”bolagskoncernen” används avser detta helägda bolag om inte annat anges särskilt.